

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 73/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen EU:n asetuksen mukaisen vastavuoroisen tunnistamisjärjestelmän toteuttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Kaisa Juuson /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 73/2020 vp:

Millä aikataululla hallitus aikoo saattaa toimimaan eIDAS-asetuksen (EU 910/2014) edellyttämän tunnistamisjärjestelmien vastavuoroisuuden Suomen osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 910/2014 (eIDAS-asetus) sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla tuli voimaan 17.9.2014. Asetuksessa säädetään niistä menettelyistä, joita jäsenvaltioiden tulee toteuttaa edistääkseen turvallisille sähköisille transaktioille kansalaisten, yritysten ja viranomaisten välillä EU:ssa. Yhtenä sääntelyosa-alueena on myös sähköinen tunnistaminen, johon liittyen asetuksessa säädetään sähköisen tunnistamisen luotettavuustasot sekä tunnistamisen vastavuoroinen tunnistaminen jäsenvaltioiden välillä. Asetuksen mukaan yhdessä EU-maassa myönnetty eIDAS-asetuksen vaatimukset täyttävä sähköinen tunnistaminen on tunnustettava kaikissa muissa EU-maissa, jos tunnistusmenetelmä on ilmoitettu komissiolle ja se on julkaistu luettelossa. Sähköisen tunnistamisen vastavuoroinen tunnustaminen on ollut voimassa 28.9.2018 alkaen.

eIDAS-asetuksessa säädetään sähköiselle tunnistamiselle kolme varmuustasoa (matala, korotettu, korkea), joista Suomessa laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta (617/2009) koskee tasoja korotettu ja korkea. eIDAS-asetuksen mukainen vastavuoroinen tunnustaminen koskee vain viranomaisten käyttäessä sähköisen tunnistamisen ”korotettua” tai ”korkeaa” tasoa palvelun käyttämiseen verkossa. Kaikki Suomessa käytettävät vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmät täyttävät eIDAS-vaatimukset. Suomessa yleisesti käytettävät vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmät sijoittuvat tasolle korotettu (pankkitunnisteet ja mobiilivarmenne). Digi- ja väestötietoviraston tuottama kansalaisvarmenteen on arvioitu sijoittuvan tasolla korkea. Suomessa vahvaa sähköistä tunnistusta valvova viranomainen on Traficom.

Suomi ei ole toistaiseksi aloittanut suomalaisen tunnistusvälineen vastavuoroisen tunnustamisen ilmoitus- ja hyväksymisprosessia. Tähän on muutamia syitä. Vastavuoroisen tunnustamisen hyväksymisprosessin edellyttämä vertaisarviointi, jossa jäsenvaltiot yhdessä arvioivat ilmoitettua tunnistusvälinettä, on kohdemaan viranomaisille työmäärältään merkittävä ponnistus. Suomessa käytetään eniten yksityisen sektorin tuottamia vahvan sähköisen tunnustamisen menetelmiä, eikä yksikään näistä toimijoista ole toistaiseksi ilmoittanut Traficom:lle halustaan aloittaa hyväksymismenettelyä. Valtion tuottaman kansalaisvarmenteen käyttömäärät ovat taas niin alhaiset, että hyväksymisprosessin vaatimaa panostusta verrattuna kansalaisvarmenteen käyttömääriin ei ole pidetty perusteltuna. Kansalaisvarmenteen osuus tunnistustapahtumista on alle 1% eikä tämän

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 73/2020 vp

odoteta nousevan, koska sirullisen henkilökortin käyttö edellyttää käytännössä aina kortinlukijaa ja kortinlukijaohjelmistoa. Näin ollen esimerkiksi mobiililaitteissa sirullisen henkilökortin lukeminen ei ilman erityisjärjestelyitä ole mahdollista.

Hyväksymisprosessin kustannusten lisäksi mielekkyyttä ilmoittaa tunnistusväline Euroopan Unionin komission ylläpitämään vastavuoroisen tunnustamisen rekisteriin on laskenut rajat ylittävän tunnustamisen käytännölliset ongelmat. Jokaisen jäsenvaltion tulee toteuttaa kansallinen eIDAS-solmupiste, joka mahdollistaa yhdessä jäsenvaltiossa myönnetyn sähköisen tunnustamismenetelmän hyödyntämisen toisessa jäsenvaltiossa. Käytännössä eri maiden käytännöt vastavuoroisen tunnustamisen käytännöt vaihtelevat jäsenvaltioiden kesken. Esimerkiksi Saksa ja Itävalta edellyttävät heidän tunnustusmenetelmien hyväksymiseksi omien tunnituksen välityksen ohjelmistojen asentamista yhteisesti sovitun rajapinta- ja tietojenvälitysmallin sijasta. Muut jäsenvaltiot noudattavat pääsääntöisesti yhteisesti sovittuja toimintamalleja tunnustustietojen välittämisessä jäsenvaltioiden solmupisteiden välillä. Suomessa kansallinen solmupiste on toteutettu osaksi Suomi.fi-tunnustamisen palvelua. Tällä hetkellä Suomen solmupisteen kautta on mahdollista tunnustautua saksalaisella henkilökortilla. Virolaisella ja italialaisella tunnustusvälineillä tunnustautuminen on Digi- ja väestötietovirastossa valmistelussa ja se saadaan käyttöön maaliskuun 2020 aikana. Tunnustusvälineensä notifiointeita maita ovat Saksan, Italian ja Viron lisäksi Espanja, Kroatia, Belgia, Luxemburg, Portugali, Tšekki ja Alankomaat. Näiden maiden osalta eIDAS-tunnustautuminen Suomi.fi-tunnistuksen kautta on mahdollista myöhemmin vuoden 2020 aikana.

Huomioitavaa on, että tunnustusmenetelmän vastavuoroisen tunnustaminen ei takaa sitä, että kansalainen pystyisi todella asioimaan sähköisesti toisessa jäsenvaltiossa. Esimerkiksi suomalaisessa viranomaisessa sähköisesti asioiva toisen jäsenvaltion sähköisellä tunnustusmenetelmällä tunnustautuva henkilö ei nykytilanteessa pääsääntöisesti pysty laittamaan asiaa vireille. Tämä johtuu siitä, että lähes poikkeuksetta henkilöiden yksilöintiin julkisen hallinnon tietojärjestelmissä käytetään suomalaista henkilötunnusta. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, useat viranomaiset esim. KELA ja Verohallinto luovat henkilölle keinotekoisen henkilötunnuksen, jotta henkilön asiointia varten tarvittavat tiedot voidaan kirjata järjestelmiin. Jäsenvaltioiden sähköisten tunnustusjärjestelmien vastavuoroisen tunnustamisen käytänteissä on sovittu, että tunnustusta-pahtuman yhteydessä välitetään toiseen jäsenvaltioon seuraavat tiedot:

- henkilön etu- ja sukunimi
- syntymäaika
- tunnustusvälineen yksilöivä numero (esimerkiksi henkilökortin numero tai muu vastaava)
- kansalaisuus.

Toisessa jäsenvaltiossa ei ole tietoa siitä, onko henkilölle myönnetty jokin yksilöivä tunniste myös jossain toisessa jäsenvaltiossa. Käytännössä henkilö voidaan kyllä sähköisesti tunnistaa toisen jäsenvaltion sähköisellä tunnisteella, mutta ei henkilöä ei välttämättä voida yksilöidä riittäväällä tarkkuudella sähköisen asiointin toteuttamiseksi. Tämä edellyttäisi esimerkiksi suomalaisessa viranomaisessa kykyä tallentaa henkilöstä esimerkiksi saksalaisen henkilökortin numeron,

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 73/2020 vp

joka vaihtuu aina kortin uusimisen yhteydessä. Tällaisissa tapauksissa henkilön yksilöinti riittäväällä tarkkuudella edellyttää usein viranomaiselta henkilön tunnistusvälineestä saatujen ja viranomaisen palveluun tallennettujen tietojen manuaalista yhdistämistä erilaisten käytänteiden avulla.

Suomalaisen asioidessa toisessa jäsenvaltiossa vastavuoroista sähköistä tunnistamista hyödyntäen edellyttäisi myös tunnistustiedon vastaanottavan jäsenvaltion viranomaiselta kyky tallentaa toisen jäsenvaltion tuottama ja välittämä henkilön yksilöivä tunnistetieto sekä rakentamaan menetelmä yhdistämään henkilö ja häneen liittyvät tunnistetiedot riittävän luotettavasti. Esimerkiksi suomalaisen asioidessa ruotsalaisessa viranomaisessa tulisi ruotsalaisen viranomaisen jollain menetelmällä kyetä yhdistämään suomalainen henkilötunnus henkilön ruotsalaiseen rekisteriin liitettyihin tietoihin.

Osin edellä mainituista haasteista johtuen EU-jäsenvaltiot eivät tällä hetkellä tarjoa sähköisiä palveluitaan kovinkaan kattavasti rajat ylittään asiointiin. Tilanteen pitäisi muuttua lähivuosina, kun Digitaalinen palveluäyly –asetus EU 2018/1724 (Single Digital Gateway, SDG-asetus) velvoittaa tarjoamaan tietyt hallinnolliset menettelyt sähköisesti myös rajat ylittäen. SDG-asetus tulee voimaan vaiheittain vuoden 2020 joulukuusta alkaen.

Valtiovarainministeriö valmistelee hallitusohjelman mukaista sähköisen tunnistamisen kehittämishanketta, jossa on tarkoitus kehittää nykyaikainen tunnistusratkaisu, joka olisi mahdollista ilmoittaa myös muille EU-jäsenvaltioille eIDAS-tunnistusvälineeksi. Hankkeen alustavana tavoitteena on, että uusi tunnistusväline olisi käyttöön otettavissa vuoden 2022 aikana.

Helsingissä 12.3.2020

Kuntaministeri Sirpa Paatero